

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

22 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Pawłyszcz

SSN Piotr Telusiewicz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 października 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku [...] spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z 26 lipca 2022 r., V Ca 2380/21,
w sprawie z powództwa A. B. i G. B.
przeciwko Bankowi [...] spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,

1. oddała skargę kasacyjną;

2. zasądza od Banku [...] spółki akcyjnej w W. na rzecz A. B. i G. B. kwoty po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wyroku pozwanemu do dnia zapłaty.

Dariusz Pawłyszcz

Marcin Łochowski

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie w sprawie z powództwa A. B. i G. B. przeciwko Bankowi [...] spółce akcyjnej w W. ustalił, że, zawarta 17 maja 2005 r., umowa nr [...] kredytu hipotecznego dla osób fizycznych [...] waloryzowany kursem CHF, jest nieważna.

Wyrokiem z 26 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację pozwanego. Sąd przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego oraz poczynioną przez ten Sąd ocenę prawną. Rozważając zarzuty apelacji Sąd Okręgowy stwierdził w szczególności, że w razie nieważności wynikającej z art. 58 § 1 albo § 3 k.c. postanowienie spełniające jednocześnie przesłanki określone w art. 385¹ § 1 i 2 k.c. jest bezwzględnie nieważne.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zarzucając naruszenie: art. 278 w zw. z art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 189 k.p.c.; art. 69 ust. 2 pkt 5 i art. 76 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”) w zw. z art. 58 § 1 k.c.; art. 359 § 1 i 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 1 k.c. oraz art. 69 ust. 1 pr.bank.; art. 58 § 1 i 3 k.c. i art. 385¹ w zw. z art. 65 § 2 k.c. W oparciu o podniesione zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała oddaleniu z uwagi na niezasadność podniesionych w niej zarzutów.

Ze względu na oparcie skargi na obu podstawach kasacyjnych w pierwszej kolejności rozważenia wymaga zarzut naruszenia przepisów postępowania. Naruszenia art. 278 w zw. z art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. skarżący upatruje w poczynieniu przez Sąd ustaleń faktycznych dotyczących niezamieszczenia w umowie obiektywnych i sprecyzowanych parametrów determinujących zmianę

wysokości oprocentowania kredytu. W ocenie skarżącego Sąd błędnie dokonał powyższych ustaleń samodzielnie, mimo konieczności odwołania się do wiadomości specjalnych, wymagających przeprowadzenia opinii biegłego. Z powyższą argumentacją nie można się zgodzić. Według ustaleń faktycznych leżących u podstaw zaskarżonego wyroku w § 11 ust. 2 umowy wskazano, że „zmiana wysokości oprocentowania kredytu może nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji”. Sąd ustalił ponadto, że powołane postanowienie nie zostało doprecyzowane w umowie, jak również w stanowiącym jej część regulaminie.

Do sfery ustaleń faktycznych należy stwierdzenie, że w dokumencie obejmującym treść umowy zawarto postanowienie mające określone brzmienie, a także stwierdzenie, iż nie ma innych postanowień dotyczących tego samego zagadnienia. Ustalenia tego rodzaju nie wymagają wiadomości specjalnych. Kwestionowanie ich należy przy tym uznać za niedopuszczalne ze względu na związanie Sądu Najwyższego stanem faktycznym leżącym u podstaw zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 k.p.c.). Konieczność skorzystania z wiadomości specjalnych, wymagających opinii biegłego, mogłaby powstać w przypadku zawarcia w umowie pojęć lub parametrów, których interpretacja wymagałaby specjalistycznej wiedzy ekonomicznej. Tymczasem brak precyzji § 11 ust. 2 umowy wynika stąd, że nie wskazano, jakich parametrów finansowych dotyczy to postanowienie, jaka zmiana wspomnianych parametrów uzasadnia zmianę oprocentowania umowy oraz jaki jest dopuszczalny zakres takiej zmiany. Ogólnikowość powołanego postanowienia nie budzi wątpliwości i nie wymaga wiedzy specjalistycznej. Podobnie, wiedzy specjalistycznej nie wymaga stwierdzenie faktu, że powyższe kwestie nie zostały doprecyzowane w żadnym z pozostałych postanowień umowy. Skarżący w istocie kwestionuje ocenę prawną § 11 ust. 2 umowy, a nie niesporną treść tego postanowienia.

Nie zasługuje również za uwzględnienie zarzut naruszenia art. 189 k.p.c., którego miał się dopuścić Sąd Apelacyjny, przyjmując, że ustalenie nieważności umowy jest konieczne dla uzyskania przez dłużnika zwolnienia zabezpieczenia

wierzytelności banku w postaci hipoteki oraz zwolnienia z innych obowiązków wynikających z umowy. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że argumentacja Sądu Okręgowego dotycząca wykreślenia hipoteki zabezpieczającej wierzytelność banku stanowiła jedynie element szerszego wywodu dotyczącego dopuszczalności domagania się ustalenia nieważności umowy na podstawie art. 189 k.p.c. Wykreślenie hipoteki zostało powołane jedynie przykładowo, w ramach argumentacji wskazującej, że powodowie mają interes prawny w ustaleniu, iż nie ciąży na nich obowiązki wynikające z umowy. Stanowisko Sądu w tym zakresie odpowiada obecnemu orzecznictwu Sądu Najwyższego, w którym wyjaśniono, że powód zachowuje interes prawny w zgłoszeniu powództwa o ustalenie nieistnienia (nieważności) stosunku prawnego, jeżeli mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie na podstawie spornego stosunku prawnego ze stosunku tego wynikają inne, dalej idące skutki i jedynie powództwo o ustalenie może w pełny sposób zaspokoić interes prawny powoda, zapobiec potencjalnym sporom między stronami na przyszłość, a zatem w definitywny sposób rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną związaną ze spornym stosunkiem prawnym (m.in. uzasadnienie uchwał SN z 17 grudnia 1993 r., III CZP 171/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 149, i z 20 października 2015 r., III CZP 27/15, OSNC 2016, nr 3, poz. 31; wyroki SN: z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05; z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14; z 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21; z 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22).

Rozważając kolejne zarzuty naruszenia prawa materialnego jako niezasadne ocenić należy stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym postanowienia spornej umowy pozostające w sprzeczności z ustawą albo zasadami współżycia społecznego, a jednocześnie spełniające przesłanki abuzywności, są bezwzględnie nieważne na podstawie art. 58 § 1 albo § 3 k.c. Na aprobatę zasługuje stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22 (OSNC 2022, nr 11, poz. 109), w której przyjęto, że „sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają

kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c.” Powyższe stanowisko jest akceptowane w orzecznictwie (wyroki SN: z 6 grudnia 2024 r., II CSKP 132/23; z 19 lutego 2025 r., II CSKP 2153/22; z 13 marca 2025 r., II CSKP 828/23; z 27 sierpnia 2025 r., II CSKP 399/24; postanowienia SN: z 8 kwietnia 2024 r., I CSK 1079/23; z 31 października 2024 r., I CSK 2546/23; z 30 grudnia 2024 r., I CSK 3198/23; z 30 stycznia 2025 r., I CSK 3548/23; z 25 kwietnia 2025 r., I CSK 3706/24). Zwrócić należy przede wszystkim uwagę na cel art. 385¹ § 1 k.c., którym jest ochrona konsumenta, zgodnie z wymaganiami prawa konsumenckiego Unii Europejskiej, w szczególności dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Przewidziany w tych przepisach standard ochrony, obejmujący między innymi możliwość utrzymania postanowienia umowy w mocy za zgodą konsumenta, mógłby nie zostać osiągnięty w razie przyjęcia w każdym przypadku sankcji bezwzględnej nieważności.

Pomimo niezasadności stanowiska dotyczącego relacji art. 385¹ § 1 k.c. i art. 58 § 1 i 3 k.c., zaskarżony wyrok należy ocenić jako odpowiadający prawu. Niezależnie od kwestii przekroczenia granic swobody umów, postanowienia spornej umowy kredytu, dotyczące waloryzacji świadczeń spełnianych przez kredytobiorców kursem CHF, zostały prawidłowo zakwalifikowane przez Sądy obu instancji również jako abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W orzecznictwie obecnie nie budzi wątpliwości, że klauzule tego rodzaju, odsyłające do kursu waluty określonej jednostronnie przez bank, bez sprecyzowania wysokości tego kursu i w sposób pozostający poza kontrolą konsumenta, mają charakter niedozwolony (m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22).

Przy ocenie skutków zawarcia klauzul abuzywnych powyższego rodzaju w spornej umowie kredytu odwołać się należy do uchwały składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz.

118). Powyższa uchwała ma moc zasady prawnej, wiążącej Sąd Najwyższy również w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę (art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym). Według pkt 1 powołanej uchwały w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Z kolei w myśl pkt 2 – w razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

W konsekwencji jako trafne ocenić należy rozstrzygnięcie, zgodnie z którym sporna umowa kredytu jest bezwzględnie nieważna i nie skutkowała powstaniem między powodami a pozwanym zobowiązania umownego. Przyczyna nieważności, którą w ocenianym przypadku stanowiło zawarcie w umowie klauzul abuzywnych, pozostaje bez wpływu na zgodność zaskarżonego orzeczenia z prawem.

Wbrew stanowisku skarżącego, bez znaczenia dla abuzywności postanowień spornej umowy, a przez to również jej nieważności, pozostaje fakt zawarcia przez strony aneksu z 28 marca 2012 r. W orzecznictwie przesądzono, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019 nr 1, poz. 2, oraz powołane w jej uzasadnieniu orzecznictwo TSUE). Powyższe stanowisko jest konsekwentnie podtrzymywane w późniejszym orzecznictwie (m.in. wyroki SN: z 9 stycznia 2025 r., II CSKP 1325/24; z 22 stycznia 2025 r., II CSKP 2293/22; z 18 lutego 2025 r., II CSKP 2382/22).

Mając na uwadze przedstawioną argumentację, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[a.ł]

Dariusz Pawłyszcz

Marcin Łochowski

Piotr Telusiewicz